

#60

NÁDLER István

NÁDLER ISTVÁN (1938)

Vagyunk | We are, 1986

Olaj, vászon | Oil on canvas, 160 x 120 cm
Jelezve hátoldalon | Signed on the reverse: Nádler István Vagyunk 1986

Kezdő ár | Starting price: 9 500 000 Ft / 26 389 EUR

Becsérték: 15 000 000 – 20 000 000 Ft

Estimate: 41 667 – 55 556 EUR

98

KIÁLLÍTVÁ | EXHIBITED:

| XLII Esposizione internazionale d'arte la Biennale di Venezia,
Veneza, 1986. június 29. – szeptember 28.

KIÁLLÍTVÁ ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

| Neue Sensibilität. Ungarische Malerei der 80er Jahre,
Galerie der Stadt Esslingen - Villa Merkel 1987. január 23. – március 1.
(címlapon)

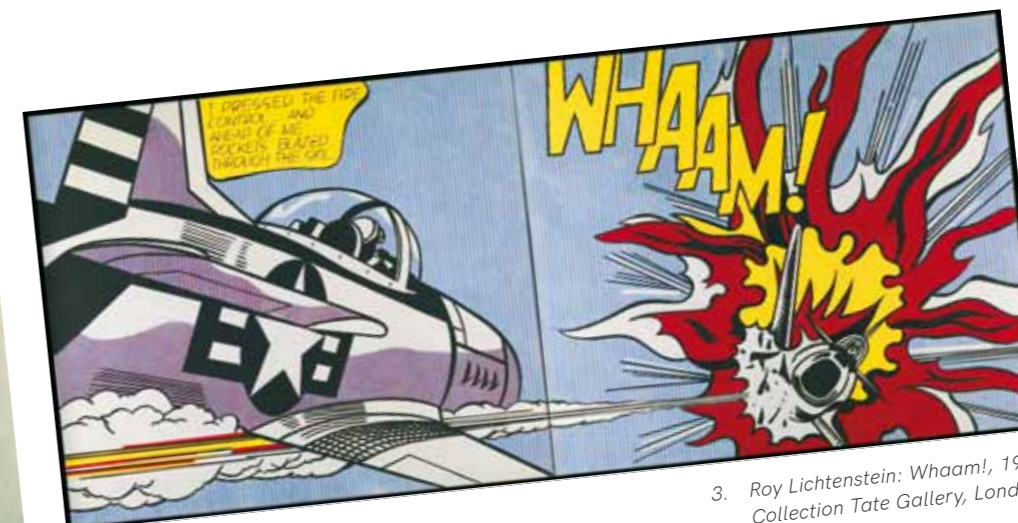

1. Kiállítási enteriőr Nádler István munkáival:
Hommage à Malevics I-IV. (1985)
© Fotó: Bak Imre

2. Kazimir Malevics: Yellow Plane in Dissolution, 1917
Stedelijk Museum, Amsterdam

3. Roy Lichtenstein: Whaam!, 1963
Collection Tate Gallery, London

Nádler István festészete a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján fordulóponthoz ért. Úgy érezte, hogy az előző bő egy évtizedben (1968-1980) uralkodóvá vált, a hard edge-ből induló szigorú, homogén térszemlélet és problémafelvetés már nem folytatható tovább, ezért újabb ösztönzőforrásokat keresett. Így talált rá először a zenére, amely segítségére volt abban, hogy kötöttségeitől felszabadítsa, ellazítsa, és meglelje azt a belső szabadságot, amelyből pályája elején merített. John Cage, Kurtág György, Steve Reich vagy Xenakis zenei motívumaira eleinte az ösztönös gesztusfestészet felé tapogatózott, de saját bevallása szerint is bénította a „pollock-i”-hagyomány; másfelől még sem tagadhatta meg teljesen azt a fajta gondolkodást, amelyet az avantgárd konstruktív szemléletű öröksége adott. Ezért visszatért a sorozatkészítéshez, amelyben a zenéhez hasonlóan, az idő szerepe foglalkoztatta.¹ Zenehallgatás közben zenei lejegyzéseket, futamokat festett, majd mind nagyobb teret engedett magának abban, hogy a különféle zenei hangulatokat a festészet nyelvére is lefordítsa. Ezek a művei rokonok a húsz évvel korábban festett lírai absztrakt képeivel, vagyis visszakanyarodott oda, ahonnan indult, a tiszta festőiséghez. Innentől kezdve, azonban már nem volt szüksége külső segítségre, a dolgok összeálltak, és maguktól mentek az újtjukon.

Rövidesen, Nádler művein feltűnt egy, a művészettörténetben jól ismert forma, a Malevicstől eredeztethető lebegő, transzcendens alakzat (eredetileg egy sárga, élére állított paralelogramma), melyet sajátosan újraértelmezett, akkori szubjektív, expresszív festészetébe beépített. Elsősorban nem a szuprematizmus alkotói módszere, attitűdje érdekelt, hanem maga a motívum, amely szellemi sarokköve lesz az elkövetkező években. „Olykor nem is önállóan meghatározható forma, hanem inkább a gesztusok sűrítvénye, az a »hely«, ahol a legelevenebbek és legdrámaibbak, legintenzívebbek és legforróbbak a festői gesztusok. A minden szétporlasztó destruktivitás elemi erejét mégis ez a forma fékezi meg és alakítja át teremtő erővé, s ebben a mozzanatban jelenik meg a kultúrtörténeti hivatkozásokon keresztül megfogalmazott tradícióértelmezés” – írja erről Hegyi Lóránd.² Az 1985-ben festett *Hommage à Malevics* című sorozatán a motívum őrzi még az emblemikus jellegét, de folyamatos átalakuláson megy át aszerint, hogy milyen konkrét, érzelmi és hangulati asszociációkat keltő képi környezetbe kerül. Ahogy többen is észrevették, Nádler korabeli képei anélkül keltik a táj képzetét, hogy egyetlen természeti motívumot sem ábrázol, ugyanakkor a színek és gesztusok maguktól szerveződnek egyféle rendszerbe. Olykor a Malevics-formát ötvözi

egyik korábbi motívumával, a Nikével, amely újabb jelentésrétegeket ad a nádleri életműnek a szárnyalás, lebegés, elrugaszkodás „ikaruszi dilemmáját” érintő alaponásához, a szellem és anyag kapcsolatának problematikájához. Ebben az időben Nádler szinte naponta, naplószerűen megfesti szubjektív érzéseit, erről tanúskodnak jelzései, képcímei, amelyek hónapok, napok neveit tartalmazzák.

Jelen festményünkön, a *Vagyunk* (1986) című képen a malevicsi, itt leginkább háromszögre vagy ékre emlékeztető motívum üstökösként csapódik a vörösön égő (képzeletbeli) földbe. Most a színek és ecsetvonások nem a felemelkedést, hanem a zuhanást, még pedig egy elég irányzott, célzatos esést jelenítenek meg. Van némi pop art-os abban, ahogy a piros-fehér-zöld színű magyar zászlóra asszociálható forma cövekként belefűrődik a talajba, hasonlóan Roy Lichtenstein „bang-bang”-jeihez, de a megfestési mód egyértelműen az új festőiség hatását mutatja. Másrészt a vörös szín, a mozgás dinamizmusa a tízes-húszas évekbeli avantgárd plakátokat is eszünkbe juttathatja (pl. Bíró Mihály: Május 1-je). A politikai áthallást a címadás egyaránt tovább erősíti: ahogy 1848-ban, úgy a magyar nemzet ma is áll; de érthető úgy is, hogy amit 1848-ban kívánt a magyar nemzet, az 1986-ban még mindig áll.

FÖLDES LÉNA

¹ Nagy Zoltán: Zeneire forgó (Beszélgetés Nádler Istvánnal). In: *Művészet* 1986/1., 28-29.

² Hegyi Lóránd: Identitásképek – Előszó a Velencei Biennalé magyar kiállításához. In: *Új Symposion* 1986/11., 9.